

tíðindablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevni: p/f sosialurin

Fyrstastjórnari og blaðstjórnari: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

Ein ússalig tala

oddagrein

TAD røktist einki fyri nøkrum góðum samarbeiði í landsstýris-samgonguni og lítið er komið av skafti, av tí at semjan í samgonguni hevur verið so sum so og útlitið fyri nakrari broyting er vánaligt.

LÍTIÐ annað enn reyp um hvør hevur hildið stytstu og hvør longestu røðuna á Ólavssøku, hvussu avbera ósamdir menn eru og sitat úr donsku frágreiðingini frá ráðgevandini nevndini um Føroyar, var at heinta í røðu lógsmans.

SERLIGA var koyrilin vendar móti tí eina landsstýrisflokkinum, lógmaður talaði nógv um eina alt ov stóra uttanlandsskuld, sum er munandi vaksin síðan nýggja landsstýrið tók við og síðan reyp um øll tey "tiltøk" sum vóru lögð still av sitandi landsstýri. Samstundis sum hann boðaði frá, at landsstýrið fór at seta í verk fleiri almennar arbeiði, tá tað fór at liða nærri at nýggjum lögtingsvali.

TAD eru tiknar munandi fleiri inn-tøkur frá borgarunum síðan borgarliga landsstýrið tók við — og uppáftur fleiri skattabyrðar kunnu væntast.

UM fiskirættindasamráðingarnar úteftir segði lógmaður, at tað hevði eydnast at fáa nøkur góð úrslit og var hetta serliga tí positiva samarbeiðinum, sum landsstýrið hevur við kommunistalondini, fyri at takka. Var hetta samarbeiðið ikki, so hevði úrslitið verið burtúr vánaligt úteftir.

ANNARS reyp av verkum, sum fráfarnu landsstýri høvdu lagt til rættis og fingið pening til, bæði á heilsu- sosiala og mentunarliga o.ø. økjum.

EIN tala um innanhýsis ósemju, har lógmaður meira syntist at hava stóran tvørleika at siga nakað, tí hvat skuldi maðurin siga um samvinnu og úrslit. Hann skjeyt eftir andstöðuni, tí hon skuldi ikki hava funnið síni bein. Hóast meginparturin av konstruktivum tingmálum eru frá andstöðuni.

EIN ússalig roynd at fjala útyvir ómegd og spjæðing og litla føri lógsmans at samvinna.

VIT skulu aftur kenna hvat sjálvbjargni er, endaði lógmaður. Men fyrsta treytin má vera, at samgongan sjálf finnur síni bein. Tað hevur hon ikki nú skeiðið skjótt er hálvrunnið. Og tað er ússaligt.

Ummæli av einum ummæli — ella eitt ummæli av Brá ið vantar

Beinanvegin í hesum ummæli av einum ummæli, skal verða sligið fast, at Hogni Djurhuus hevur sin fulla rætt til, at halda um Brá, hvat hann vil, tað er hansara sóla-lári rættur. Men tað forðar ikki fyri, at koma við nokrum meira príncipiellum hugleiðingum um tað at ummæla og her serstakliga ummælið hjá Hogni Djurhuus av Brá í Sosialinum nr. 67 — 17. juli 1982.

Tað fyrsta tú kanst vænta sær av einum ummæli er, at tað heldur seg til og viðgerð sær ætlanir og fyrætlanir, ið

fólkini aftan tíðarritið sjálvi hava sett sær. Gaman í, Hogni D. hevur sin fulla rætt til at halda, at tær eru skeivar og áttu at verið øðrvísi. Men í einum ummæli eigur tað at verða ummælt, ið ætlanin er við tíðarritinum, og hvussu tað er eydnast.

Vit hava í blaðstjórnini ongantið ætlað okkum at geva út eitt: "tíðarrit í Føroyum, sum eina ferð um mánaðin kemur út við aktuella tilfari um mentan, livandi uppsett". (Sosialurin 17. juli s. 7). Tað kann gott hugsast, at

tørvur er á einum tilikumi tíðarriti, men vit hava so ongantið sett okkum fyri at geva tað út.

Tað sýnist sum um Hogni D. ummæli alt tíðarritið samsvarandi hann kundi hugsað sær, men sum ikki er okkara hugsan, hann kann ikki lasta innihaldinum í Brá, tí tað ikki er í samsvar við hansara hugsan um eitt aktuelt mánaðarrit.

Ti er alt ummælið sum tað er, skrivað undir heilt skeivum fortreytum. Harnæst verður brigdað okkum, at vit hava lagt okkum fast uppá innihald

og uppseting. Eg havi nú hugt alt Brá íggjnum aftur fleiri ferðir, men eg dugi ongastaðni at siggia, at nakað tilíkt verður nevnt nakra staðni. Hetta er aftur eitt domi um, at tað sum Hogni D. ummæli ikki er Brá, men ein útgávutælan soleiðis sum hann hugsar sær hana.

Hetta ber ikki til í einum ummæli. Fremsta uppgávan hjá einum ummæla er, at halda seg til tað hann ummæli og ikki nakað heilt annað, sum Hogni D. ger. Tað hava vit tíværri alt ov nógv dømi um í Føroyum, tildømis hjá Óla Breckmann.

Sosialurin hevur seinastu árin havt eina røð av ummælum, ið hava verið sermerkt av dygd og umhugsni — hesin ummælari hjá Sosialinum, Jógvan Isaksen, ið annars eisini er blaðstjórnarlímur á Brá — hevur so sanniliga ikki lagt fingrarnar ímilum og hevur ikki bert havt rósandi orð til tey verk, ið hann hevur ummælt, men hann hevur altið grundgivið stöðu sína og tað haldi er ein aðaltáttur í øllum ummælavirksemi, at bæði rós og last verða grundgivin.

Hvussu er so grundgevingin fyri negativu ummælini av Brá hjá Hogni D.

Fyrst skal nemast við nakað, um er beinleiðis lættisoppakent og ikki sørt óreiðiligt hjá einum ummæla.

Viðgerðin av innihaldinum í Brá

Hogni D. skrivur soleiðis um nakað av tilfarinum: "Jógvan Isaksen rósar Karsteni Hoydal á seks síðum. Hanus Andreassen hevur verið á yrkjara og rithøvundaskiði í Svøriki... Av ikki umsettum tilfari er greinin hjá John Gustavsen um Alta-málið. Hon er á norsku". Er hetta upplýsandi ella ein góðskumeting av hesum greinum. Her vanta nøkur: hvi og hvat. Hvi heldur Hogni D. at Jógvan Isaksen rósar Karsteni Hoydal? Hvast skrivur Hanus Andreassen um frá skeiðnum, hvussu er tað, og hvat heldur Hogni D. um tað? Greinin hjá John Gustavsen er á norsku, er tað ein kvalitetsdómur? ella hvat heldur Hogni D. um greinina?

Somu atfinningar kunnu gerast mótevnis hesi atfinningar hjá Hogni D.: "Uppsetingin er traditionell. Hon er stívin og keðilig. Á síðnum 2, 43 og 66 er handskrivaður tekstur. Sum minst triggjar kettur úr høvdatrog". Tað kann gott verða at Hogni D. hevur rætt, men so hevur hann so sanniliga eisini skyldu til at koma við eini grundgeving. Avgjörð orð uttan grundgeving

ing siga onki. Hvat er ein traditionell, keðilig uppseting? Hvussu heldur Hogni D. kann hjálpast uppá hetta, ella hvørji dømi hevur hann at vísa á um góða, spennandi og líðiliga uppseting?

Treytin um grundgeving er heldur ikki hildin, tá ið Hogni D. skrivur um greinina hjá Eyðuni Andreassen, at hon er ifylla, tí hon upprunaliga varð hildin sum fyrilestur í Turku í Finlandi. Fyri tað fyrsta, so hevur hon ikki fyrr verið á prenti á føroyskum, og harnæst so hevði tú væntað sær, at tað ikki fór at verða for-søgjan hjá greinin, ið fór at verða viðgjörð, men innihaldið, innihaldið er eins áhugavert, sjálvt um tað upprunaliga er ein fyrilestur hildin um føroyskt evni í Turku. Hvussu ógvir føroyingar heldur Hogni D. vóru til staðar í Turku, tá ið fyrilesturin varð hildin.

Samtíð-fortið

Eitt sindur byttisligt er kanska av mær, at vísa á, at Hogni D. í einum avgerðandi føri sýnir, at hann ikki hevur ans fyri, at tað at skriva um fortið ikki altið er tað sama, sum ikki at vera tilvitin um samtíðina. Hann leggur stóran dent á, at tíðarritið finnr sær stöði afturi í 1901 og at Malan Simonsen í grein síni fer aftur til fyrstu skrivandi føroysku kvinnurnar. Bæði hesi fyrirbrigið kunnu lýsast undir einum. Tað at taka stöði í Kristini í Geil, er so sanniliga ikki at vanvirða okkara samtíð — beint tvørturimóti verður gjørt ein roynd at knýta aftur til rák í Føroyum og í føroyska samfelagnum, ið hava havt og hava alstóran týðning og eru ein fyrirtreyt fyri at skilja okkara samtíð. Tað ber ikki til, at skriva um nútíðina út í tóman heim, tá kemur tú ikki at skilja samtíðina, tvørturimóti so ber bert til at skriva um samtíðina, tá ið vit skilja, hvi hon er, sum hon er. Eitt søguleyst fólk er uttan identitet. Tann sum hevur valdið yvir søguni hevur eisini valdið yvir samfelagnum. Føroyingar eru eitt søguleyst fólk í tí týðningi, at søga okkara verður avskeplað. Ti hevur tað eisini týðning, at finna søguna aftur og knýta aftur í tey framburðssinnaðu, týðningarmiklu rák, ið m.a. Kristin í Geil umboðaði, at finna okkara søgu aftur.

Inngangurin hjá mær er ikki skrivaður um 1902 men um 1982. Sama kann sigast um greinina hjá Maluni Simonsen, hon roynir, at geva sitt til, at grundarsteinurin kann leggjast, so tilber at viðgera kvinnu-

bókmentir okkara og so sattu kvinnusøgu okkara, ið ikki hevur verið gjørt nógv av fyrr. Hvat er tá meira natúrligt, enn at byrja við fyrstu skrivandi føroysku kvinnunum og umstøðunum hjá teimum. Tú kanst verða ósamdur/ur ella samdur/ur, men á tað stöðið ber til at byggja víðari. Sum kunnugt so varð Rom ikki bygt eftir einum degi. Greinin hjá Maluni Simonsen er so sanniliga samtíðarkend sum nakað.

Samandrættur

Samanumtikið ber til at siga, at Hogni D. ongastaðni grundgevir stöðutakanir sínar og tá er tað ikki longur eitt ummæli, men ein journalistisk frágreiðing, tíværri sera subjektiv. Tað skal ikki leggjast Hogni Djurhuus til last, eg havi ongantið hildið, at tað ber til at vera objektivur, men tað forðar ikki fyri, at Hogni Djurhuus helt ávís dygdarkrøv, ið mugu krevjast av tí, ið gevur seg til at ummæla.

Ummæli í Føroyum

Annað er, um tað er rætt, bert at biða tilvildarlig blaðfólk á einum blaði at ummæla, so hetta so hatta. Tað átti at borið til at savna saman eitt lið av fólki við serstakum áhuga fyri ymiskum mentanar og listargreinum á bløðunum, ið so kundu bygt upp eina traditión fyri ummælum, ið ikki vóru so journalistisk sum ummælið hjá t.d. Hogni Djurhuus. Harvið veri ikki sagt, at blaðfólk ikki fult út kunnu rekja tilíkt starv, tað sigur seg sjálv, men eitt dygdargott ummæli er nakað annað enn vanligur tíðindaflytingur. Vit hava ikki øll somul skil fyri øllum. Tað hevði verið øllum þortum at gagni. Ikki minst teimum, ið fáast við mentanarligt virki av einum hvørjum slag, soleiðis at hesi høvdu fingið eina viðgerð, ið varð teimum ein hjálpi og vegleiðing frammyvir.

Hjartasuff

Eitt lítið hjartasuff. Eg kann ikki lata vera við at koma við eini lítilli viðmerking viðvíkjandi stjórnarini av Sosialinum. Høvd blaðstjórnin ongar ávisar reglur hon gongur eftir t.d. hvat er ummæli, tíðindir, lesarabrev o.s.fr.?

So hevði ummælið hjá Hogni Djurhuus verið sett undir lesarabrev, ummæli eftir teimum treytum, ið eg her havi sett, er tað ikki.

Rógvi Thomsen